2017

SANSKRIT

[Honours]

PAPER - VII

Full Marks: 90

Time: 4 hours

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

[OLD SYLLABUS]

- 1. Answer any *one* of the following questions: 12 যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দাও:
  - (a) What is the view of Kautilya regarding the varieties of Vidya? Mention the views of

Kautilya's predecessors in this connection. Give a brief account of the Vidyas mentioned by Kautilya.

বিদ্যার প্রকারভেদ বিষয়ে কৌটিল্যের মত কি ? এই প্রসঙ্গে কৌটিল্যের পূর্বাচার্য্যদের মত উল্লেখ কর। কৌটিল্য বর্ণিত বিদ্যাগুলির সংক্ষিপ্ত পরিচয় দাও।

(b) What did Kautilya say about the various types of duta? Write an informative note on the activities of the duta.

বিভিন্ন প্রকার দৃত সম্বন্ধে কৌটিল্য কি বলেছেন ? দৃতদের কার্য্যকলাপ বিষয়ে একটি তথ্যমূলক টীকা রচনা কর ।

2. Explain any one of the following:

নিম্মলিখিত যে কোন একটির ব্যাখ্যা লেখঃ

- (a) नास्य गुह्यं परे विद्युः छिद्रं विद्यात् परस्य च ।
   गूहेत कूर्म इवाङ्गानि यत्स्याद्विवृतमात्मनः ।।
- (b) चतुर्वर्णाश्रिमो लोको राजा दण्डेन पालितः । स्वधर्मकर्माभिरतो वर्तते स्वेषु वेश्मसु ।।

3. Translate any one of the following passages into Bengali or English:

যে কোন একটি গদ্যাংশ বাংলা অথবা ইংব্রাজীতে অনুবাদ করঃ

- (a) धर्मार्थाविरोधेन कामं सेवेत, न निःसुखः स्यात् समं वा त्रिवर्गमन्योन्थानुबन्धम् । एको हि अत्यासेवितो धर्मार्थकामानामितरौ च पीड्यति । "अर्थ एव प्रधानः" इति कौटिल्यः । अर्थमूलौ हि धर्मकामादिति ।
- (b) अकृतारम्भमारब्धानुष्ठानमनुष्ठितविशेषं नियोगसम्पदं च कर्मणां कुर्युः । आसन्नैः सह कार्याणि पश्येत् । अनासन्नैः | सह पत्रप्रेषणेन मन्त्रयेत । इन्द्रस्य हि मन्त्रिपरिषदृषीणां सहस्रम् । स तच्चक्षुः । तस्मादिमं द्यक्षं सहस्राक्षमाहुः ।
- 4. Answer any three of the following questions:
  যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও:
  2 × 3
  - (a) What are the duties of a Vaisya?
    বৈশ্যের কর্তবাগুলি কি কি ?
  - (b) Who are the Kapaṭika-s?
    কাপটিক কারা ?

5

- (c) When matsyanyaya arises?
  কখন মাৎস্যন্যায়ের উৎপত্তি হয় ?
- (d) How may parts are there in a mantra?
  মন্ত্রের ক'টি অঙ্গ ?
- (e) Write a brief note on any one:

  रय कान अकि विषया कीका तहना कत:

  लोकायत, आन्वीक्षिकी, कुप्य।
- 5. Answer any *one* of the following questions: 12 যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দাও:
  - (a) How many types of pramāņa has been described by yājnavalkya? Write a note on Sākṣī.

যাজ্ঞবন্ধ্য কত প্রকার প্রমাণের বর্ণনা দিয়েছেন ? সাক্ষী বিষয়ে একটি টীকা রচনা কর ।

(b) What is Strīdhana? Mention its varieties.

Give an account of its inheritance.

স্ত্রীধন কাকে বলে? এর প্রকারভেদগুলি উল্লেখ কর।
এর উত্তরাধিকার বিষয়ে সংক্ষিপ্ত বিবরণ দাও।

- 6. Explain any one of the following verses : নিম্লিখিত যে কোন একটি ক্লোকের ব্যাখ্যা কর :
  - (a) नृपेणाधिकृताः पूगाः श्रणयोऽथ कुलानि च । पूर्वं पूर्वं गुरु ज्ञेयं व्यवहारविधौ नृणाम् ।।
  - (b) स्मृत्याचारव्यपेतेन मार्गेणाधर्षितः परैः । आवेदयति चेद्राज्ञे व्यवहारपदं हि तत् ।।
- 7. Translate any *one* of the following verses into Bengali or English:
  নিয়লিখিত যে কোন একটি শ্লোকের বাংলা বা ইংরাজীতে
  - (a) प्रपन्नं साधयन्नन्थं न वाच्यो नृपतिर्भवेत् । साध्यमानो नृपं गच्छन् दण्ड्यो दाप्यश्च तद्भनम् ।।
  - (b) न योषित्पतिपुत्राम्यां न पुत्रेण कृतं पिता । दद्यादृते कुटुम्बार्थान्न पतिः स्त्रीकृतं तथा ।।
- 8. Answer any three of the following questions:
  যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও:
  - (a) How many types of partibhū are there?
    Mention their name.
    প্রতিভূ কত প্রকার ও কি কি ?

অনুবাদ কর ঃ

- (b) What is Saṃsṛṣṭī?সংসৃষ্টী কাকে বলে ?
- (c) What is the rate of interest in case of sabandhaka rṇa?
  সবস্ধক ঋণে সুদের হার কড ?
- (d) Mention the name of any two commentators of Yājñavalkya-Saṃhita.

  যাপ্তবক্ষাসংহিতার যে কোন দুজন টীকাকারের নাম উল্লেখ কর ।
- (e) Write short note on any one : যে কোন একটি বিষয়ে টীকা লেখ :

प्राङ्गिवाक, स्वहस्तकृतलेख्य, उपनिधि ।

9. Give a brief account of danda as described in the Manusamhita, Chapter-VII. 12
মনুসংহিতার সপ্তমাধ্যায় অনুসারে 'দন্ড' বিষয়টির সংক্ষিপ্ত
বিবরণ দাও।

Or खशरा

What is durga? Discuss its varieties and utility.

দুর্গ কাকে বলে ? এর প্রকারভেদ ও উপযোগিতা বিষয়ে আলোচনা কর ।

- 10. Explain any one of the following verses:
  - যে কোন *একটি শ্লো*কের ব্যাখ্যা লেখ ঃ
  - (a) अराजके हि लोकेऽस्मिन् सर्वतो विद्वते भयात् । रक्षार्थमस्य सर्वस्य राजानमसृजत् प्रभुः ।।
  - (b) अपि यत् सुकरं कर्म तदप्येकेन दुष्करम् । विशेषतोऽसहायेन किमु राज्यं महोदयम् ।।
- 11. Translate any one of the following verses into Bengali or English:

य कान *वकिं* स्माक वारमा वा देश्ताकीरा अनुवाम केत :

(a) यस्य प्रसादे पद्माश्रीर्विजयश्च पराक्रमे । मृत्युश्च वसति क्रोधे सर्वतेजोमयो हि सः ।। 5

- (b) इन्द्रियाणां जये योगं समातिष्ठेत् दिवानिशम् । जितेन्द्रियो हि शक्नोति वशे स्थापयितुं प्रजाः ।।.
- 12. Answer any three of the following questions:

  যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর লেখ ঃ

  2 × 3
  - (a) What is the meaning of the term 'tauryatrika'?
    'তৌৰ্যত্তিক' কথাটির অৰ্থ কি ?
  - (b) Mention the name of two Commentators of the text Manusamhita. মনুসংহিতার দুজন টীকাকারের নামোল্লেখ কর ।
  - (c) What should be the qualities of king's would be wife?
    রাজার কি রকম গুণযুক্ত কন্যাকে বিবাহ করা উচিত ?
  - (d) What does the term siloncha mean?
    'শিলাঞ্জ' বলতে কোন বিষয়কে বোঝায়?
  - (e) What is the meaning of योगक्षेम according to Manu?
    - 'যোগক্ষেম' বলতে মনু कि বুঝিয়েছেন ?